

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут вищої освіти НАПН України
Маріупольський державний університет

Міжнародна науково-практична конференція

**«Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності
сучасного університету»**

25-26 травня 2017 року

Збірник матеріалів конференції

Україна – Маріуполь – МДУ

3. Черних М.О. Матеріали пізнього мезоліту – ранньої бронзи поселення Заозерне 1 на Сіверському Дінці / М.О. Черних, С.А.Теліженко // Матеріали та дослідження з археології Східної України. – Вип. 11. – Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2011. – С. 18 – 79.

4. Katarzyna Ślusarska Wyniki badań archeologicznych kurhanu nr 2 na stanowisku Stepanivka-Marglewa Gruda, obw. Luhansk, Ukraina / Ślusarska Katarzyna // Gdańskie Studia Archeologiczne. – Gdańsk, 2014. – № 4. – S. 9-32.

V. Zabavin, S. Nebrat

ARCHAEOLOGICAL EXPEDITION MSU: CONSEQUENCES AND PROSPECTS OF INTERNATIONAL RELATIONS

In these considered the cooperation students of historical faculty of Mariupol State University with experts and students from other countries is an important step to improve the level of theoretical and practical experience. Joint work of Mariupol State University students together with specialists and students from other countries, and also the involvement of students-historians in international projects will help to increase the theoretical level, practical skills and expand the horizon. In the long term new directions of joint archaeological research work are revealed.

Keywords: archaeological expedition of Mariupol State University, Museum of History and Archaeology of MSU, international cooperation.

УДК 32:303.72(043)

Константинова Ю.В.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Розглянуто етапи розвитку контент-аналізу, його сьогоденний стан та сфери застосування. Виділено важливі стадії у процесі використання методу а саме: інструментарій, кількісні характеристики документального масиву, ідентифікація корпусу джерел, одиниці аналізу та рахунку тощо.

Ключові слова: контент-аналіз, аналітичні центри, комунікаційні дослідження, інформація, методи.

Контент-аналіз – це метод збору кількісних даних про досліджуване явище чи процес для подальшої інтерпретації результатів з метою оцінки і прогнозування дій політичних акторів. Специфіка контент-аналізу дозволила дослідникам віднести його до «науково обгрунтованого методу читання між рядків» [1, 11].

Контент-аналіз є одним з найбільш ранніх методів вивчення тексту, хоча у науковий обіг методика була введена лише наприкінці 30-х років ХХ століття в США і довгий час використовувалася головним чином для дослідження текстів масової інформації з метою виявлення відмінності в трактуваннях однієї і тієї ж події в різних ЗМІ, визначення привабливості політичних гасел тощо. Класикою контент-аналізу прийнято вважати дослідження американського вченого Г. Лассуела, присвячені проблемі пропаганди в американських засобах масової інформації.

Широке визнання контент-аналіз отримує дещо пізніше - в 1950-х рр. Потужним поштовхом до розвитку методу став вихід у світ роботи американського вченого Б. Берельсона «Контент-аналіз в комунікаційних дослідженнях». Ця книга вважається однією з найбільш фундаментальних праць з контент-аналізу і сьогодні.

Новий якісний стрибок у розвитку методу та розширенні сфер його застосування пов'язаний з комп'ютеризацією контент-аналізу в 1970-х рр. Удосконалення комп'ютерних програм контент-аналітичної обробки даних продовжується і сьогодні. Сучасні автоматизовані системи контент-аналізу дозволяють здійснювати пошук потрібної інформації в практично

необмежених масивах даних, мають здатність розпізнавати мову, перекладати тексти з багатьох мов світу тощо. Виділяють три типи таких програм: повністю автоматизовані пакети програмного забезпечення, що містять у собі вже заздалегідь вбудовані аналітичні словники WordStat, Crawdad Text Analysis System, Diction, CATPAC та ВААЛ; прості та універсальні пакети для підрахунку частот появи слів Yoshikoder, Concordance та HAMLET; напівавтоматичні пакети для ручного кодування даних Atlas.ti, MaxQDA та Transana [2, 337-338].

Сьогодні контент-аналіз широко застосовується в аналітичних дослідженнях в сфері бізнесу, політичної аналітики і практики, в інтересах силових структур. Контент-аналізу піддаються офіційні документи, книги, статті, оголошення, телевізійні виступи, кіно- та відеозаписи, фотографії, гасла, твори мистецтва. За допомогою даного методу можливо визначити домінуючі напрямки ЗМІ, рейтинг лідерів, фірм, організацій, виявити ставлення ЗМІ до певних діячів, подій тощо.

На базі контент-аналізу створено цілий конгломерат аналітичних методик, що мають самостійне значення для політології та інших наук. Зокрема, у сфері аналізу міжнародних відносин в 1960-х рр. починає активно розвиватися івент-аналіз (аналіз повідомлень про події), в політичній психології російськими вченими розроблено інтент-аналіз як засіб вивчення політичного дискурсу тощо [3, 190].

В основі ідеї контент-аналізу лежить розуміння того факту, що в потоці текстової інформації різні її елементи представлені однаковою мірою. Скажімо, в певний момент часу головною темою інформаційного потоку, що формується ЗМІ, стає прийняття безвізового режиму з ЄС. Вона відтісняє на другий план такі теми, як, наприклад, хід реформ або ситуація на Сході країни. Або зіставляючи виступи президента або прем'єр-міністра за певний проміжок часу, можна відзначити наявність однієї групи проблем, яким приділяється значна увага в кожному виступі, і ще ряду проблем, які акцентуються лише в певні періоди.

Важлива особливість контент-аналізу полягає в тому, що ступінь, в якій виявляються різні компоненти текстової інформації, піддається виміру. Сконструювавши певний інструментарій, який відповідає завданням нашого дослідження, ми зможемо зрозуміти, наскільки більше уваги в ЗМІ приділяється темі отримання безвізового режиму з ЄС в порівнянні з іншими темами. Або наскільки більш акцентовано звучить ця тема у виступах політичних лідерів в певні проміжки часу які піддаються аналізу. Отже, контент-аналіз - це перш за все кількісний метод з суттєвою якісною складовою, ключовою методичною проблемою якого є коректний переклад якісної текстової інформації в кількісні показники [3, 187]. Отримавши останні, ми можемо застосовувати для поглиблення результатів аналізу великий арсенал статистичних методик.

Одна з ключових ідей контент-аналізу полягає в тому, що виявлені кількісні характеристики досліджуваного масиву документів відображають істотні особливості досліджуваних політичних явищ і процесів. Узагальнені кількісні характеристики великих текстових масивів здатні продукувати знання про тенденції і закономірності, які неможливо простежити на матеріалі окремих текстів. Так, під час Другої світової війни мав місце найвідоміший епізод в історії контент-аналізу - передбачення британськими аналітиками часу початку використання Німеччиною ракет «Фау-1» і «Фау-2» проти Великобританії, зроблене на основі аналізу німецьких пропагандистських кампаній [4, 18].

Як правило, об'єктом контент-аналізу є не окремий текст, а досить велика сукупність текстів. Це обумовлено, по-перше, статистичною природою висновків і закономірностей, які формулюються за підсумками контент-аналітичного дослідження. Чим більший масив інформації залучений до аналізу, чим більший об'єм вибірки, тим надійнішими і обґрунтованими будуть отримані результати.

По-друге, сучасні методи контент-аналізу в основному комп'ютеризовані; в поєднанні з великими масивами текстової інформації, доступними в даний час в електронному вигляді, це забезпечує технічну можливість обробки значних текстових потоків за порівняно невеликий проміжок часу.

По-третє, розширення залученого в контент-аналіз інформаційного масиву дозволяє ефективно вирішувати компаративні завдання: зіставляти закономірності поведінки різних груп суб'єктів комунікації в одному часовому проміжку або тимчасову динаміку змін однієї групи суб'єктів комунікації [3, 189].

Важливе значення у контент-аналізі має ідентифікація корпусу джерел - сукупності документів, які стануть піддаватися кількісній обробці. Коли мета дослідження є досить вузькою і конкретною, можливо суцільне дослідження (наприклад, якщо ми хочемо з'ясувати, яким проблемам було приділено найбільшу увагу на засіданнях уряду протягом року). Однак в більшості випадків текстової масив потенційно настільки великий, що вимагає проведення вибіркового дослідження. Припустимо, метою дослідження є ставлення різних ЗМІ до проблеми реформ в Україні. При формуванні вибірки документів ми повинні будемо відповісти на цілий комплекс питань: про часові рамки дослідження; формат ЗМІ друківани або електронні видання (в останньому випадку - яким має бути співвідношення в нашій вибірковій сукупності джерел друкованого та електронного характеру); про співвідношення друкованих, електронних ЗМІ, телебачення і радіо; в рамках відібраних найменувань, чи буде проводитися суцільне дослідження або сформована випадкова вибірка. При вирішенні цих питань ми зіштовхуємось не тільки з наміром якісно провести дослідження, а й з неминучим обмеженням в людських, часових, інформаційних та інших ресурсах.

Важливим етапом дослідження є визначення одиниць аналізу, яке залежить від цілого ряду чинників, серед яких найважливіше значення мають мета і завдання дослідження. Крім того, істотну роль відіграє характер інформаційного масиву, який є об'єктом вивчення. Враховувати специфіку масиву важливо тому, що одиниці аналізу повинні порівняно легко вилучатись з даної сукупності документів.

Відповідно до найбільш поширеного підходу виділяються наступні типові одиниці аналізу: поняття, виражені в словах і словосполученнях; теми, виражені в пропозиціях, фрагментах тексту (наприклад, абзацах) або навіть цілісних текстах; політична ситуація або подія, що розглядаються в цілому.

Наступний важливий елемент це одиниці рахунку, які можуть збігатися з одиницями аналізу, а можуть не збігатися [3, 192]. Наприклад, проводиться порівняльний аналіз ступеня уваги, що приділяється двома виданнями (наприклад, «segodnya.ua» і «korrespondent.net») проблемі безвізу з ЄС за останній рік. В якості одиниці аналізу обрано тему безвізовий режим з ЄС. В одному випадку ми можемо підрахувати, скільки разів протягом останнього року дана тема (виражена в реченні, абзаці або статті) з'являлася на сторінках цих видань. Іншими словами, визначається частота згадки одиниці аналізу в одному і іншому виданні, і при такому підході одиниця аналізу збігається з одиницею рахунку. В іншому випадку ми вимірюємо обсяг (площу) тексту, заповнений одиницями аналізу. При такому підході ми підраховуємо число рядків, абзаців, друкованих знаків або квадратні сантиметри площі тексту, в якому йдеться про безвіз. Одиницею аналізу залишається тема безвізового режиму, а одиницею рахунку буде рядок, абзац, друкований знак або квадратний сантиметр.

Проблема вибору одиниці рахунку виникає і в ситуації контент-аналізу відеоматеріалів. В арсеналі контент-аналізу є поняття «увага, що приділяється темі в ЗМІ», воно може бути операціоналізоване не тільки через згадуваність теми в тексті, будь то частота згадок або обсяг (фізична протяжність) згадок. Об'єктом уваги можуть бути обрані певні структурні ознаки, пов'язані з положенням повідомлень з теми щодо інших повідомлень, форма подання повідомлень тощо.

Таким чином, контент-аналітичні методики лідирують з точки зору можливої широти емпіричної бази. Найбільшими користувачами методики сьогодні є аналітичні центри, державні та недержавні установи, політичні партії, комерційні структури. Сучасні комп'ютерні програми дозволяють працювати з майже необмеженою набором джерел, представлених в електронній формі, отже з ними пов'язана перспектива розвитку контент-аналізу у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Морозова В.Н. Методы политического анализа / В.Н. Морозова – Воронеж, 2007. – 51с.
2. Иванов О.В. Комп'ютерний контент-аналіз: проблеми та перспективи вирішення / О. В. Иванов // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія: Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. — Харків: Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна, 2009. — Випуск 15. — С. 335-340.
3. Ахременко, А. С. Политический анализ и прогнозирование / А. С. Ахременко. — М.: Гардарики, 2006. — 333 с.
4. Юськів Б. М. Контент-аналіз. Історія розвитку і світовий досвід /Б.М. Юськів [Монографія]. – Рівне.: "Перспектива", 2006. – 203 с.

Y. Konstantinova

USE METHOD CONTENT ANALYSIS IN MODERN POLITICAL RESEARCH

The stages of content analysis, its current state and scope. Highlight important stage in the use of methods such as: tools, documenting the quantitative characteristics of the array, hull identification source unit credit analysis and more.

Keywords: content analysis, think tanks, communication research, information, methods.

УДК 930:94(477.6)(043)

Коробка В.М., Коробка Ю.В.

ДОСВІД ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАДАЗОВ'Я ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ-ІСТОРИКАМИ В МДУ

У тезах розглядається інтернаціоналізація вищої освіти на прикладі спеціальності «Історія» Маріупольського державного університету, де останнім часом збільшилася кількість іноземних студентів. Водночас, спостерігається виникнення відносно нового явища в освітньому процесі вишу – перешик, обумовлених мовними, психологічними та цивілізаційними бар'єрами між усталеним університетським середовищем та студентами-іноземцями. Їх наявність долається втіленням стратегії покрокового набуття досвіду прирощення знань та групового визнання успіхів навчально-пізнавальної діяльності, посилення уваги до наочних методів, оновлення змісту навчання тощо.

Ключові слова: інтернаціоналізація, досвід, історія, українське Надазов'я, іноземні студенти, історична інформатика.

Інтернаціоналізацію вищої освіти на спеціальності «Історія» історичного факультету Маріупольського державного університету останнім часом можна безпосередньо помітити у збільшенні кількості іноземних студентів, зокрема громадян Республіки Туркменістан.

Актуальність теми пов'язана і з пробудженням у світової та української громадськості інтересу до форпосту України на Сході – українського Надазов'я в цілому та Маріуполя зокрема. Загалом, загрози російської агресії, участь значної кількості місцевого населення у сепаратистських акціях навесні – влітку 2014 р., ворожа інформаційна війна, матеріальне зuboжіння переважної більшості городян створюють у місті атмосферу спантеличення, яка поширюється навіть у середовищі доволі освічених людей, а також студентів, у тому числі іноземних громадян. Частина маріупольців підтримують ідею «русского міра» і величі радянського минулого. У цих умовах важливими для нашого часу є завдання більш виразно поширювати, в першу чергу в середовищі студентської молоді, український компонент місцевої історії, який десятки й сотні років свідомо тримався під спудом, залишаючись без належної уваги.

Ні для кого не є таємницею наявність вельми помітних мовних, психологічних та навіть